

ՄԵԼԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները 7 կոպեկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմյան խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԻՄԵՆՆԵԱՆ ՄԻՋԵԱՆՑ ԿՐԻՍՏՈՍԿԵՍ ԶԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՄԻՋԵԱՆՑԻ

մահը, խնդրում է բարեկամներին և ծանօթներին շնորհ բերել յուզարկաւորութեանը, որ լինելու է իր բնակարանից, Նիկոլայեւսկայա փողոց, № 19, դէպի Կուկիայի ս. Աստուածածին եկեղեցին, և այնտեղից խօշիկանք, շաքար օր, փետրվարի 26-ին, առաւօտեան 10 ժամին: Հոգեհանգիստը կը կատարվի օրըստ օր, երեկոյեան 6 ժամին:

2—2

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Երկրորդ և վերջին պատասխան. Գաղտնիկան առողջապահութիւն. Մի տղեղ փաստ. Նամակ խմբագրութեան. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մօրիս Շիֆ. Երգումի նահանգի վիճակը. Ունեւարի. Արտաքին լուրեր. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ — ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ. Պետական կառավարման միջոցառումները և մի քանի փոփոխութիւններ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԻ ՆԻ ՎԵՐՔԻՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

«Մշակի» անցեալ համարում տպագրեցինք Թիֆլիսի Գոլոմանի գաղտնիկան հոգաբարձութեան պատասխանը: Մեր խմբագրութիւնը ստանալով փետրվարի 13-ին հոգաբարձութեան պատասխանը, յայտնեց, որ պատրաստ է ամենայն ուղղութեամբ տեղ տալ այդ պատասխանին, միայն առաջարկեց նա միջոց հանել մի քանի կէտեր, որոնք մեր արած նկատողութիւններին չէին վերաբերում: Հոգաբարձութիւնը չը համաձայնեց. ուստի մենք տպագրեցինք պատասխանը զննդական կօմիտեի որոշման համաձայն:

Տպագրելով այդ պատասխանը, մենք հարկաւոր ենք համարում ասել, որ հոգաբարձութիւնը, չը նայած իր բարի ցանկութիւններին, մի նոր բան չէ ասում մեր նկատողութիւնների դէմ:

1) Մենք խնդրեալ մեր առաջին յօդուածում ասել ենք, որ 20—25 հազար ռուբլին այժմ անհիշելի քանակութեամբ է գրվում (տես «Մշակ» № 11):

2) Ընդունենք, որ վարչութիւնը իրաւունք չունի ծախսելու այդ 20—25 հազար ռուբլին, ինչպէս մենք կարծել ենք, բայց միթէ այդ իրաւունքը

է տալիս արդարացնելու գաղտնիկայ կամ այն պակասութիւնը:

3) Նորից կրկնում ենք, որ այն 10—11 հազար ռուբլին, որ ծախսվում է վերջին տարիներս այդ գաղտնիկայ, միանգամայն բաւական է գաղտնիկայի ընդհանրութեան վրա դնելու համար: Թող չը մոռանան այդ գաղտնիկայի զեկավարները, որ ամբողջ կովկասում չը կայ և ոչ մի հատ ծխական, նոյնպէս երկրամասն գաղտնիկ, որ ծախսելու այդքան գումար, որ մինչև իսկ այնպիսի ծխական գաղտնիկներ, որոնք ունեն 300—400 աշակերտութիւններ, ծախսում են ոչ աւելի քան 5—6 հազար ռուբլին: Իսկ 10—11 հազարով երեանի և Շուշու թեմական գաղտնիկներ են կառավարվել: և բացի դրանից, Աստուածատու, ուր մտադիր են սեմինարիա հիմնել, տարեկան բնութագրել 11 հազար է հաշւած:

Եւ այդպէս ուրեմն, եկամտի քանակութեան հարցը, որ հոգաբարձութեան հերքման գլխաւոր հիմքն է կազմում, ինքն ըստ ինքեան ոչինչ միջոց չէ տալիս արդարացնելու գաղտնիկայի պակասութիւնները, թերութիւնները:

Շատ ուրախ ենք, որ գաղտնիկ հոգաբարձութիւնը աշխատել է ինամիւլ աղքատ երեխաներին, միջոց տալ նրանց սովորելու, կամ մտածում է որքան կարելի է լաւ խումբ կազմել, լաւ վարձատրել նրանց, և այլն և այլն: Հոգաբարձութեան այդ գովելի ցանկութիւնը հենց մեր ցանկութիւնն է: Սակայն հոգաբարձութիւնը այդ բարի ցանկութեան չի համար երբեք, եթէ կը մնայ այն մտաւորութեան մէջ, թէ Գոլոմանի գաղտնիկայի երրորդ դասաւորումը: (!)

Սակայն Գոլոմանի գաղտնիկ հոգաբարձութիւնը, գովաբանելով իր կարգադրութիւնները, այնուամենայնիւ չէ պատասխանում և չէ հերքում մեր ասածների գլխաւոր կէտերը թէ. 1) ուսումնա-

րանք աւելի քիչ աշակերտութիւններ ունի, քան պէտք է ունենար՝ իր ծախսին նայելով. 2) աշակերտութիւնները նոյն իսկ ուսումնարանն աւարտելով՝ հայերէն չեն իմանում. 3) խումբը կազմված է անպիտակ կերպով. 4) տեսուչը քիչ է զբաղվում գաղտնիկ գործերով, աւելի նուիրված լինելով ուրիշ գործերի. 5) ուսումնարանում ուսուցիչը թոյլ է տալիս իրան աշակերտուհու ականջը քաշել և այլն: Այդ աւարտման փաստերի վրա հիմնած եղբայրացութիւնը այն է, թէ պէտք է ամեն քանք գործ դնել ուսումնարանը հասցնելու ցանկալի բարձրութեան, և այդ անողը պէտք է լինի հոգաբարձութիւնը, որի ընտրութեան խնդիրը այժմ հաստատութեան առաջ է դրած:

Ահա այդ տեսակետից նայելով, մենք միանգամայն դարձնում ենք, թէ ինչպէս հոգաբարձութիւնը, որի անդամների մէջ մենք ճանաչում ենք ինչպիսի անձնավորութիւններ, իրան թոյլ է տալիս ամենաբարձր, որ մեր յարձակումները դրայրոցի տեսուչ վարդապետի դէմ «իբրեւ թէ» առանձին չարժաւորութիւններ ունենա: Այդպիսի անհարկութիւնից յետոյ, հակառակ է, որ մեր աշխատանքի է դառնում հոգաբարձութեան պատասխանի վերջին խրատը: Վերադարձնելով այդ խրատը ասողների հասցէին, մենք վերջին անգամ պատասխանում ենք. — մենք անձնավորութիւնների հետ գործ չունենք. մենք միայն պահանջում ենք, որ հաստատական հիմնարկութիւնը առաջադիմի. մենք պահանջում ենք որ մարդիկ, որ և է գործ ուսումնասիրելով և վարձատրութիւն ստանալով, գործ կատարեն. վերջապէս կրկնում ենք, որ մեր քննադատութեան նպատակն է, որ հաստատականութիւնը իբրեւ գաղտնիկ տէր, և իբրեւ ընտրող, ծանօթանայ հիմնարկութեան վիճակի հետ, այդ հիմնարկութիւնը տալ այնպիսի մարդկանց ձեռքը, որոնք աւելի շատ կանեն, և աւելի լաւ կանեն:

Եւ մենք անչեղ դիմում ենք մեր նպատակին:

ԳՐՈՐԴԱՎԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Գրաստարանի լուսավորութիւնը: Անդրիայի ամենաբարձր Գրեգորիանը ուսումնարանը անուանում է «աշխի հիւանդութիւնների գործառն» և ասում է. «բոլոր բժիշկները գիտեն, որ

աշխի տկարութիւնների թիւը գնալով աւելանում է գաղտնիկան մասնակցների մէջ: Մենք յետոյ կանգ կառնենք «գաղտնիկան կարճատեւութեան» վրա, իսկ առ այժմ ասում ենք, որ բազմաթիւ հետազոտութիւններ ակներև են արել, որ դասարանների անբաւարար կամ անկանոն լուսավորութիւնը գաղտնիկան սերնդի մէջ աճող աչքացաւրի գլխաւոր պատճառն է:

Առողջապահութիւնը մի շարք վերին աստիճանի կարևոր կանոններ է տալիս մեզ աչքացաւրի այս արագ զարգացման առաջն առնելու համար. այժմ մենք կը զբաղվենք լուսավորութեան խնդրով:

Գրաստարանի լոյսը անչափ պէտք է լինի, որ մենք ինչ լուսավորված անկիւնում աշակերտը կատարեալ ազատ կերպով, այսինքն առանց «աչքերը լարելու» կարողաւ ու գրել, աչքերը գրեթէ 25 օտնաւոր (6 վերջով) բարձր պահելով: Բայց թէ անբաւարար լուսավորութիւնը, թէ նստարանների անյարմարութիւնները և թէ ուսուցիչների անհոգութիւնը այս minimum հետաւորութիւնը — 25 աստիճան, — հասցրել են մեր գաղտնիկան երբեմն մինչև 10-ի (2 վերջով) և դուրս աւելի պակասի, որքան մենք կարողացել ենք նկատել:

Լոյսը պէտք է ընկնի աշակերտին ու ձախ կողմից, — այս մի տարրական գիտելիք է, որպէս զի տեսարկի վրա գրչի և ձեռքի ստուերները չը խաղան: Հետևաբար սեղանները այնպէս պէտք է դասավորված լինեն, որ լուսամուտները մասնակցների ձախ կողմն ընկնեն: Մենք ենթադրում ենք, որ դասարանի լուսավորութիւնը միակողմանի են. բայց կարող են պատահել դէպքեր, երբ դասարանը երկու հակառակ կողմերից էլ լուսամուտներ ունի, ինչպէս այդ տեղի ունի, օրինակ, Թիֆլիսի Նորաշէնի գաղտնիկան: Ֆրանսիայում միանգամայն ընդգէմ են այս երկկողմանի լուսավորութեան ձևին. գերմանացի հիգիենիստ Ռեմբոլդը կարծես հնարաւոր է համարում այս ձևը: Մենք, մեր կողմից, շատ անյարմար ենք համարում երկկողմանի լուսավորութիւնը զանազան պատճառներով, իսկ այն դասարաններում, որ տեղի աղբիւր լուսավորութիւնը տեղի ունի, խորհուրդ կը տանք այնպէս նստեցնել աշակերտներին, որ հայեացքները ուղղակի դարձնուած չը լինեն դէպի լուսամուտները: Լուսամուտները պէտք է, որքան կարելի է,

ԲԱՆԱՍԻՐԱՎԱՆ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԻ ՄԻՆԻՍՏԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ՆԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պետերբուրգի լրագիրներից մէկի տեղեկութեան համեմատ, փետրվար ամսին, պետական խորհրդի քննութեանը պիտի ներկայացվի մի նշանաւոր խնդիր, այն է՝ ներկայումս պետական կալուածները մինիստրութիւնը վերափոխել և անուանել — երկրագործական մինիստրութիւն:

Խնդիրը, ի հարկէ, բաւերի մէջ չէ. եթէ խնդիրը միայն դրա մէջը լինէր, նրա վճիռը, ի հարկէ, այնքան երկար չէր յետաձգվի. ասում ենք երկար, որովհետեւ այդ կերպարանափոխութեան հարցը վաղուց է ինչ յարուցված է: Խնդիրը և այն էլ նշանակութիւն ունեցող խնդիրը այն համապատասխան ըսված պետական մէջն է, որը պէտք է գնվի այդ նոր, ենթադրվող անուան մէջ, այն մի շարք համապատասխան փոփոխութիւնների, գտնել և բարենորոգութիւնների մէջ. որոնց վրա մասնաւոր է անում այդ նոր տեսիլներ, այն է՝ երկրագործական անունը: Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, որ այդ ներթափանցարձակ խնդիրը մօտ կապ ունի գաղտնի խորհրդարանի խնդիրը:

գական երաժշտիկ կալուածական մինիստրի պաշտօնում հաստատվելու հետո:

Կանուանվի արդեօք պետական կալուածների մինիստրութիւնը — երկրագործական, թէ մի ուրիշ խառն անունով — երկրագործական-կալուածական, — այդ դժուար է ասել. բայց որ կալուածների մինիստրի նոր պաշտօնի մէջ մտնելը սերտ շղթայված է մի շարք այլ և այլ փոփոխութիւնների հետ, — դա աւելի քան թէ հաւանական է թվում, դատելով լրագիրներից մեզ հասած հատուկ տեղեկութիւնների հիման վրա:

Մի կողմ թողնելով մինիստրութեան մէջ կատարվող ուրիշ կարգի փոփոխութիւնները, մենք կանգ կառնենք այստեղ մի հարցի վրա, որը, իր բնաւորութեամբ, շատ մօտ է չօչափում մեր մասնագիտութիւնը:

Պետերբուրգում, անտառային դէպարտամենտում, վերջին անգամները տեղի ունեցան մի մասնագիտական խմբի մէջ մի շարք խորհրդածութիւններ անտառային տնտեսութեան վերաբերմամբ, որոնք և աւարտվեցին մի շարք վճիռներով: Այդ խորհրդակցութիւնները, իբրեւ սկզբունք չօչափող խորհրդակցութիւններ, առաջ բերին մասնագիտողի անդամների մէջ կարծիքների ուժգին փոխանակութիւն: Ահա այդ խորհրդակցութիւնների մասին կը լինի և մեր խօսքը:

Կանուանող անտառային տնտեսավարութիւնը, ինչպէս և առհասարակ ամեն մի «ուրիշ» կարգի

տնտեսութիւն, ամենից առաջ և ամենից շատ ենթադրում է մօտիկ ծանօթանալ, երևան հանել այն բոլոր կարողութիւնները կամ հարստութիւնները, որոնց վրա մենք մտադրվում ենք աշխատել, կամ որոնց մէջ մենք ուղղում ենք կանոնաւոր տնտեսութիւն մտցնել: Առաջ քան ձեռնարկել մտցնելու այս կամ այն կարգը կամ փոփոխութիւնը ձեռք յանձնված գործի մէջ, անհրաժեշտ է նայալ և առաջ ծանօթանալ ձեռք յանձնված գործի օբյեկտին հետ, այնպէս, ինչպէս նա տեղի ունի իրականութեան մէջ de facto:

Ենթադրենք, որ դուք ուղղւմ էք, օրինակի համար, կարգի դնել, կանոնաւոր տնտեսութիւն մտցնել այն աշակերտ, ընդարձակ հողային և անտառային հարստութիւնների մէջ, որոնք այսօր գտնվում են էլիմիանի իշխանութեան ներքոյ և որոնք հետզհետեւ պակասում, անհետանում են: Նոյն իսկ համոզված լինելով ձեր մտքի անհրաժեշտութեան մէջ, մեր կարծիքով, դուք չը պէտք է թոյլ տաք ձեզ՝ նոյն իսկ երկրորդական կարգադրութիւններ անել այդ աշակերտ կալուածների վերաբերմամբ, նախ քան նրանք վերահասու, արժանահասու մարդկանց ձեռքով բարեկարգելու չեն լինի արձանագրված, պարզված, նկարագրված առանձին, որոշ մասնաւորների մէջ և ձեռնարկված նոյնպէս առանձին, որոշ պահանջներով:

Այդ դիտողութիւնն էր դրված կալուածական մի-

նիստութեան համոզմունքների հիմքի մէջ, երբ նա, ցանկանալով կանոնաւոր տնտեսավարական ձևի ենթադրելու կայսրութեան մէջ գրտնվող 115 միլիոն դեսետային անտառները, վճել էր երևան հանել նրանց արդի գրութիւնը, ձեռնարկելով նրանց առանձին պահանջների վրա և արձանագրելով որոշ մասնաւորների մէջ: Վճելով կանոնաւոր տնտեսութիւն մտցնել անտառների այդ ընդարձակ տարածութեան մէջ, կալուածական մինիստրութիւնը կարգադրել էր յանձնել այդ գործը առանձին առանձին մասնագիտական խմբերի, որոնք և, համաձայն կազմած հրահանգների, վերցրել էին իրանց վրա գլուխ բերելու այդ բարդ գործը:

Այդ մասնագիտական խմբերը, որոնք անուանվում էին տակաւի օտակա խմբեր, համաձայն նրանց յանձնված աշխատանքի բնաւորութեան, բաղկացած էին զանազան մասնագիտական անհատներից, — երկրաչափներից, վերահսկողականություններից և վերահսկող լեզվագիրներից և այլն:

Տակաւոր օտակա խմբերը, գրեթէ բացառապէս, կազմակերպված լինելով մասնագիտ անհատներով, ինչպէս ցոյց են տալիս վերջին ամսաւորային հաշիւները, իւրաքանչիւր տարի աշխատութեամբ գլուխ էին բերում մօտ 333 հազար դեսետային անտառների բարեկարգութիւնը:

բարձր և լայն լինեն, վերինը համարեն պէտք է առատապէս հասնեն, իսկ ներքինը մինչև սեղաններին մակերևութիւնը (շուրջ 1 1/4 արշին յատակից բարձր)։ Միջնապատերը, որքան կարելի է, նեղ պէտք է լինեն, որպէս զի լուսամուտները ընդհանուր տարածութիւնը մեծ լինի։ Կամարածն լուսամուտները ընթացող անյարմար է համարում, իսկ գոյնաւոր ապակիները միանգամայն վնասակար։

Որ կողմից լաւ է, որ ստացվի լոյսը։ Միակողմանի լուսամուտներն մէջ, լոյսը անպատշաճ հիւսիսից պէտք է գալ, ասում են ֆրանսիացի առողջապահները։ Եւ, ճշմարիտ որ, հիւսիսային լոյսը աւելի մեղմ է և աւելի անփոփոխ, քան թէ միւս կողմերից եկած լոյսը։

Միշտ պէտք է հակել, որ արևը ուղղակի չընկնի սեղանների վրա, որովհետև արեգակի ճառագայթների տակ կարգաւ միշտ է։ Սրա համար պէտք է վարագոյրներ ունենալ հասարակ մոխրագոյն կտաւից, կամ սոօրնէր։

Վերջացնելով, չնք կարող չը կրկնել միանգամ ևս այն պարզ ճշմարտութիւնը, որ արևը ազատ և առատ պէտք է ողողի դպրոցների շէնքերը, թափանցի դասարանները և կենդանութիւն տալ այն մթնոլորտին, որի մէջ պէտք է մոռնալ ստանան ժամուկները իրեն առողջ տունները։

Բժշկապետ Վ. Արծրունի

ՄԻ ՏԳԵՂ ՓԱՍՏ

Ինչպէս երևում է, աստուածաբանութիւն սովորելն էլ չէ կարողանում մարդկանց պարտաճանաչութիւն սովորեցնել։ Այդ բանում մենք համոզվեցինք ծանօթանալով այն խնդրի հետ, որ ահա մի ամբողջ տարի է յարուցել է թիֆլիսի Գամուխանց եկեղեցու պարոն երէցփոխը և որը սակայն լուծում չէ գտնում։ 1889 թ.ին հանգուցեալ Մարկար կաթողիկոսը կարգադրութիւն է անում թիֆլիսի կոնսիստորիայի միջոցով, որ Գամուխանց եկեղեցին վճարէ տարեկան 1680 ռուբլի և միանաւոր 400 ռուբլի ճանապարհածախս ճեմարանաւարտ երկու սարկաւազներին—կարապետ Տէր-Մկրտչեանցին և Վեորդ Զորեքչեանցին, որոնք ուղարկվում են արտասահման աստուածաբանութեան մէջ կատարելագործվելու համար։ Ստանալով 400 ռ. ճանապարհածախսը և տարեկան ամեն մէկը 840 ռուբլի, 1889 թ.ին հոկտեմբեր ամսից սկսած, սարկաւազները գնում են արտասահման, որտեղ գտնվում են և մինչև այսօր, շարունակելով ստանալ եկեղեցու առատ փողերը։ Մի կողմ թողնելով այն հարցը, թէ ինչպէս կարող էր պատահել, որ եկեղեցու գումարներից տրվեն այս կամ այն անձին թոշակներ, առանց նոյն եկեղեցու ծխական ժողովրդի գիտութեան և հաւանութեան, չենք կարող մեր խորին դարմանը չը յայտնել, որ Երմիաժնի ճեմարանն աւարտած ուսանողները աստուածաբանութեան մէջ կատարելագործվելու համար գործ են դնում ամբողջ 5 տարի։ 20 այդ ժամանակամիջոցում կարելի էր գրիմադրական քննութիւն տալ, մտնել համալսարան և անցնել ամ-

Մենք այստեղ կանգ չենք առնի այն բանի վրա, թէ ինչի մէջ է կայանում այդ քաւարգութեան ձգտումը։ Եւ, այդքանը կարելի է միայն ասել, որ նա սկզբունքով, վերջնական նպատակ ունի, լուստարանելով անտառների իսկական դրութիւնը, նրանց ընդհանուր հրապարակը և զրա վրա բուսնող անտառների քանակութիւնը ու արագութիւնը—դնել անտառային տնտեսութիւնը այնպիսի հիմքերի վրա, որ անտառների շահագործութիւնը, էկապլուտացիան, ոչ մի դէպքում քայքայող ներգործութիւն չունենայ անտառների ընդհանուր ամբողջութեան վրա և որպէս զի մի կողմից անտառը շարունակէ բարգաւաճել իր ներքին յատկութիւններով և արտադրութեամբ, իսկ միւս կողմից թոյլատրէ մեզ ստանալ նրանից մեզ հարկուր փայտը, հնարաւոր քանակութեամբ։

Այդ տեսակ լուստարանված և կանոնաւորված դրութեան մէջ անտառները մինչև վերջին ժամանակները յանձնվում էին առանձին սպասարար-պաշտօնականներին, այսպէս անուանված, անտառապետներին, կառավարելու համար, հակելու մի կողմից անտառների վրա նախագծված անտեսութեան չըջանալանքում, միւս կողմից, նոյնպէս համաձայն նախագծված անտեսութեան յատակագծերի, չահագործելու նրանց—պահելու և ծախելու։ Այդ կանոնաւոր անտեսութիւնը անտառների մէջ մտնողովում էր, ասում ենք, տակադիօնական խմբերի

բողջ համալսարանական դասընթացը։ Եւ այդ ինչ է աստուածաբանութիւն է, որ դեռ նրա մէջ միայն կատարելագործվելու համար պահանջվում է 5 տարի ժամանակ։

Այդ բաւական չէ. աստուածաբան սարկաւազները, անտանալով եկեղեցու առատ փողերը, իրանց պարտաւոր չեն համարել մինչև անգամ մինչև այսօր մի համառօտ տեղեկութիւն տալ այդ եկեղեցու ժողովրդին կամ երէցփոխին թէ որտեղ և ինչ առաջադիմութիւն են ցոյց տուած, ինչ է պատճառը, որ մինչև այժմ չեն աւարտած իրանց ուսումը, և եթէ աւարտած են, ինչ է պատճառը, որ շարունակում են ստանալ եկեղեցու փողը և չեն վերադառնում ծառայելու ժողովրդին, այն ժողովրդին, որի հետ այդպէս անբարեխղճաբար են վարվում։

Եթէ իր ժամանակին նախկին երէցփոխ պ. Արքիման հաշիւ տուած լինէր ժողովրդին, և ծանօթացրած գործերի հետ, այդ տեսակ գեղծում տեղի ունենալ չէր կարող։ Նոր երէցփոխը, մանկելով իր պաշտօնի մէջ, չէր կարող լուծել անալ այդպիսի մի վրդովեցուցիչ փաստ, ուստի, ինչպէս լսեցինք, նա հարց է բարձրացրել հոգևոր իշխանութեան առաջ, որ սարկաւազներին նպաստ տալը դարբանելով և բաւական համարվի նրանց աստուածաբանութեան մէջ կատարելագործվելու... Եւ ճշմարիտ, ժամանակ է, պ. պ. աստուածաբաններ, որ մի քիչ խղճահարկէք և այժմ ուրիշներին միջոց և ասպարէզ տաք, եթէ ոչ աստուածաբանութեան, գէթ պարտաճանաչութիւն սովորեցնող գիտութիւնների մէջ կատարելագործվելու...

Հ. Ա.

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱԳՈՐԾԵԱՆ

Թիֆլիս, փետրվարի 22-ին
Բարեհաճեցէ հիւրընկալել Վշակի Լիբրում իմ այս բաց նամակը, որ ուղղած է Վշակի խմբագրին։ Միանգամայն անտանելի է, պ. Արաւ-խանեան, ձեր այն վարմունքը, որով դուք ինձ ուղղում էք պարտադանց և պայմանագրով հոգա-կել, հասարակութեանը հաւատացնելով թէ մեր նոտարական պայմանագիրը միայն երկու տարի դորութիւն ունեցաւ. ևս փախաւ... իսկ դուք անհուն մեծ ափսոսումով միայն համաձայնեցիք ինձ ազատ թողնելու... առանց ինձից որ և է բաւարարութիւն ստանալու 1894 թ. ապրիլի հա-մար։

Ձեր այդ յամառ վարմունքը, որով ձգնում էք ինձ անուանարկելով, ձեր անչափ մեծանորութիւ-նը փայլեցնելով—ապշեցնում է ինձ։ Մենք ունենինք նոտարական պայմանագիր Վտիպոլական գո-րծութեամբ։ Երբեք տարի։ Այդ նոտարական պայ-մանագիրը պայմանաժամից մի տարի առաջ լու-ծել տալու համար և այդ մնացած մի տարվայ, այն է 1894 թ. ապրիլի հարապակութեան վերա-բերմամբ յանձն առած պարտաւորութիւններին փոխարէն, ահա թէ ինչ լիովին բաւարարութիւն եմ տուել ձեզ։ Վշակի 1894 թ. գեղեցիկոր դուք հաշեցիք, վկաների ներկայութեամբ, եօթը

Վանքերով։ Չոյ էր տակաւորների գործը և չոյ՝ անտառապետներինը։ Ամեն բան, կարծէք, ընթա-նում էր իր բնական ճանապարհով։ Գէթ իր զԵԼ-խաւոր ուղղութեան մէջ, երբ տեղի ունեցան մեր վերե յիշած մասնախմբի խորհրդակցութիւնները։ Բանն այն է, որ տակաւորները ամբողջովին նուիրված լինելով այդ աշխատանքներին, զուլում էին բերում նրանց, իբրև իրանց լաւ ծա-նօթ և մասնագիտական գործ, և՛ ժամանակի ամե-նակարճ միջոցում և՛ տեխնիկական աւելի լաւ ու ա-ջող կերպով։ Բայց հակառակ կարծիք ունեցողները, տակաւորների խմբերի վերադասն նկատմամբ, զլիաւորապէս աշխատում էին չեղեղ այն հանգա-մանքի վրա, որ նրանք, տակաւորների խմբերը, լինելով անկախ և ժամանակաւոր հիւրեր անտա-ռապետութեան գործերի մէջ, ունեն կատարելա-հաւանականութիւն բոլորովին անկախ, անաչառ և օրդինարի կերպով վերաբերվել թէ դէպի ան-տառների լսողական անտեսութեան գործը և թէ դէպի նրանց երկրորդական վերահսկողութիւնը, դէպի, այսպէս ասած, անտեսական լեզվիդի-սանքը։

Ձր նայելով սակայն վերե եղած առարկութիւն-ներին, յանձնաժողովը, ձայների մեծամասնու-թեամբ, հարաւոր գտաւ, թէ թէ գիշորութիւնե-րով դէպի վերե յիշած առարկութիւնները, մնալ իր կարծիքի մէջ և յանձնել տակաւորների աշ-

հարկւր բոլորի։ Դրա փոխարէն ես ձեզ առեւ եմ։ 1) 1200 ռուբլու «Մուրճեր» 1892—93 թ.ականներից մնացած, № 1—12, որ իմ սեփա-կանութիւնս էին ըստ նոտարական պայմանագրի։ 2) Ձեր ինձ տալիք պարտքից պակասեցրել եմ 1500 ռուբլի։ Էլ որտեղ է իմ պարտաւորութիւնը և ձեր մեծանորութիւնը...

Նախընթաց բացատրութեանս մէջ ես ոչ մի հատ խօսք չէի ասել այժմ ձեր ձեռքով հրատա-րակվող «Մուրճի» ապահով կամ անապահով լի-նելու մասին։ Եւ միայն բողբոջում էի ձեր աղեղ վարմունքի դէմ, բողբոջում՝ աչք ծակող ձեր սո-փեստութիւնների դէմ և կրկնում թէ 1894 թ. հրատարակութեան վերաբերմամբ յանձն առած պարտաւորութիւնների փոխարէն տուել եմ ձեզ լիովին բաւարարութիւն, — մի հանգամանք, որ դուք տքնում էք ամեն կերպ ծածկել։

Ձեք ասացել։ Սակայն եթէ ասացել էք և ձեր օրդանը անապահով է, դրա մասին զանգուածեցէք ոչ թէ իմ դէմ, այլ հէնց այնպէս, որպէս և արել էք նոյն չեմքի առաջնորդում չի դիմաց այն մեծ անտարբերութեան... մարդկանց լեզուն-ների», որ դուք նկատել էք։

Փ. Վարդապետան

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱԳՈՐԾԵԱՆ

Բազու, փետրվարի 19-ին
Մարդասիրական ընկերութեան խորհուրդը խնդ-րում է բարեհաճել տպագրել «Մշակի» առաջի-կայ համարներից մէկում հետեւելով։

Բազուի Մարդասիրական ընկերութեան ընդհա-նուր ժողովը ներկայ 1894 թ. համար նշանակել է 1000 ռուբլի նպատակ՝ այն անձանց, որոնք կը կամենան մի տարվայ ընթացքում վերջնական քննութիւն տալ պետական ուսումնարանների մէջում ուսուցչութեան իրաւունք ձեռք բերելու համար։

Ցանկացողները թող դիմեն խորհրդին՝ յայտնե-լով իրանց կամքը, թէ երբ և որտեղ կը կամենան պատրաստվել ու քննութիւն տալ։ Խնդրատունե-րի մէջ խորհուրդը գերադասելու է նրանց, որոնք աւարտած են թեմական դպրանոցը կամ Գէոր-գեան ճեմարանը։

Նախագահ խորհրդի՝ Գ. Թումանյան
Առեւտրային՝ Ա. Գալստեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մենք զարմանում ենք, թէ ինչու մինչև այսօր թիֆլիսի բնիկներն և եկեղեցու պատգամաւորա-կան ընտրութեան մասին ոչինչ կարգադրութիւն չէ լինում։ Ընտրութիւնը անկանոն է եղել, կոնսիստորիան նշանակել է նոր ընտրութիւն. քա-հանները, հակառակ կարգ ու կանոնի, իրանց թոյլ են տուել չենթարկվել բարձր աստեանի կար-գադրութեան, — դա փաստ է. և ուրեմն երկար մտածելու ոչինչ չը կայ։ Պէտք է նշանակել նոր ընտրութիւն. ծխականները սպասում են։

Խառանքների անմիջական ղեկավարութիւնը ան-տառապետներին։ Մասնաժողովը վճռեց մտցնել ոչ միաժամանակ ամբողջ կայսրութեան մէջ, այլ մի-միայն 20 նահանգներում, ուր անտառապետու-թիւններից իւրաքանչիւրի հրապարակը չէ անց-նում 20 հազար դոնետարինից, ուր անտառները ցրված չեն և ուր կենտրոնացած է բարձրագոյն կրթութեամբ անտառապետների (աւարտած հե-տեւաբար անտառային ինստիտուտը և մասնագի-տական բաժինը Պետրովսկայա ակադեմիայի) հա-մեմատաբար ամենամեծ տոկոսը։

Այդպիսով վիճակն ընկաւ զլիաւորապէս կայս-րութեան հարաւային նահանգների և լեհական թագաւորութեան մի նշանաւոր մասի վրա, — որոնք համապատասխանում էին վերոյիշեալ պա-հանքներին։ Անտառավարական այդ նոր կարգը կը մտցնվին ներկայ 1894 թ. ապրիլից։

Ցանձնաժողովը, ի նկատի ունենալով այն հան-գամանքը, որ անտառապետները ցրված են ամ-բողջ կայսրութեան մէջ, այն կարծիքին մնաց, որ նախ՝ այդպիսով յանձնելով տակաւորների աշխատանքները անտառապետներին, հա-րաւորութիւն կը ստացվի անտառների բարե-կարգութեան գործը առաջ մղել և աւելի սրըն-թաց կերպով և աւելի լայնատարած ծաւա-լով, քան թէ նա ընթանում էր մինչև այժմ։ Երկրորդ՝ որ այդպիսով անտեսված կը մնայ մի

Արմաւիրի հայ հասարակութիւնը համախոսական վճիռ է կայացրել կառուցանելու մի շինութիւն երկաւու ծխական դպրոցի համար, որի վրա ծախս պէտք է լինի 15,000 ռուբլի։ Արմաւիրի հասա-րակութիւնը պարտաւորվել է տալ 10,000 ռ. մնացած 5000 ռուբլու համար դիմել է կովկասի հայոց Բարեգործական ընկերութեան Արմաւիրի ճիւղի տեղական վարչութեան, որ նա միջնորդէ խորհրդի առաջ և յատկացնէ ընկերութեան մի-ջոցներից 5000 ռ.։ Խորհուրդը ընդունել է այդ առաջարկութիւնը։

Ալեքսանդրապոլից մի նամակով մեզ զանգա-տում են, որ արտեղ բողբոջած էժանագին—ձրի ճաշարանը, շինութեան առողջապահական պայ-մանների տեսակետից անբաւարար է և կարօտ փոփոխութիւնների։ Խորհուրդ ենք տալիս, փո-խանակ զանգաւորելով թշնամութիւն յարուցա-նելու, ընդհանուր ոյժերով աշխատել թէ առող-ջապահութեան, թէ կարգապահութեան և թէ առ-հասարակ բոլոր կողմերից օրինակելի դարձնել այդ վերին աստիճանի համակրելի և օգտաւէտ հիմ-նարկութիւնը։

«Kacni» լրագիրը, պատասխանելով «KABEAT» լրագրի հարցըրած այն լուրին, որ իւր թէ Սօկո-լիսկին, Բազուի «Kacni» լրագրի խմբագիրը, բանակցում է թիֆլիսից երիտասարդ հայերի մի խմբի հետ, որոնք պատկանում են «մշակական» կո-սակցութեանը՝ վերոյիշեալ լրագիրը նրանց յանձնե-լու մասին, ասում է. «Կարգաւոր այդ լուրը, չէ կարելի չը դարմանալ թիֆլիսի լրագրի խմ-նիկներին։ Եւ, ինչպէս արտաբանական վրա, որոնք կարողացել են լսել այն, ինչ բանի մասին խօսք էլ չէ եղել։ Միւս կողմից չէ կարելի դարմանք չը յայտնել այն բանի առիթով, որ «KABEAT»-ի խմբագրութեանը յայտնի չէ, ըստ երևոյթին, որ «Kacni» լրագիրը յանձնելու մասին կարող է բանակցել միայն սեփականատէրը, այսինքն «Kac-ni»-ի հրատարակչուհի տիկին Բալդիւրեան և ոչ թէ պ. Սօկոլիսկին, որի իրաւունքները լրագ-րի վրա ոյժ ունեն միայն հինգ տարի։ Այդ հինգ տարիների ընթացքում նա յոյս ունի, որպէս մենք կարող ենք աւելի ճիշտ աղբիւրից հարցրել, քան «KABEAT»-ը, կառավարել լրագիրը։ Իսկ այն եւ-թաղութիւնը, թէ «Kacni» անցնում է (իւր թէ) «մշակականների» ձեռքը, պատիւ է անում միայն մեր ճաշակին և ընտրութեանը։

Յօդուտ Գրիգոր Արծրունու արձանի և գրութեանը երիտաւոր տղաքրութեան ստա-ցանք։ 1) Մի խումբ աղուկեցիներից 8 ռ. 2) Եսկից, Տիգրան Յովհաննիսեանից 1 ռուբլի։ 3) Նոր-Նախիջևանից, Յակոբ Գաւառայ Նախաշեա-նից 1 ռուբլի։ 4) Մոսկովայից, Կրոֆտսոր Ներսէս Ներսէսեանից 8 ռ. (մնաց. բաժ.)։ 5) Բալթո-մից, Գալուստ Մարտիրոսեանից 4 ռուբլի։ Ուրեմն նախկին 2319 ռուբլի 16 կոպէկի հետ այժմ ու-նենք 2341 ռուբլի 16 կոպէկ։

Նշանաւոր գումար զանձարանի մէջ, որը մինչև այժմ գործ էր դրվում տակաւորների խմբերի պահպանութեան վրա և երբորդ՝ այդպիսով հնարաւորութիւն կը լինի տակաւորների աշ-խատանքները կատարել աւելի էժան գնով, քանի որ անտառապետները, որոնց ձեռքումն է գտնվում իրանց ժամանակի տնօրինութիւնը, կաշխատեն, ի հարկէ, օգտվել անտառային դադ-մունքների համար աշխատաւոր դասի ձեռքբերով տարվայ այն ժամանակամիջոցներում, երբ նրանք աւելի էժան կը լինեն (տակաւորները միշտ աշ-խատում էին ցարան և ամառվան ամիսներում անտառների մէջ), և այն։

Մենք թոյլ չենք տալիս մեզ կարծիքներ յայտ-նելու այդ ծրագրված նորաձեւութիւնների մասին. ինքը—յանձնաժողովը, իր խորհրդածութիւնների ժամանակ, ի միջի այլոց, այն զգուշ միտքը յայտ-նեց, որ անտառաւարական այդ նախագծված նոր կարգը դեռ կանքի բոլորում ստուգված և փորձված կարգը չեն, այլ մտցնում են, իբրև փորձ։ Ժամանակը կարող է այս դէպքում լինել միակ կոպտեան դատաւորը՝ թէ արդեօք այդ նոր ներմուծվող կարգը պիտանի են, թէ անպէտք։

Տակաւոր

Առաջանք մի նամակ իզդիրից, 14 անձանց ստորագրութեամբ, որով յայտնում են իրանց խորին համակրութիւնը և չնորհակալութիւնը «Մշակի» № 16 և 17-ի մէջ տպագրած «Սկզբունք և անձնակազմութիւն» յօդուածներին համար: Մենք արձանագրում ենք այդ փաստը, լոկ այն պատճառով, որ այդ համակրութիւնը մենք վերագրում ենք այն մտքերին, որոնք արտայայտված են «Սկզբունք և անձնակազմութիւն» յօդուածներին մէջ: Թող ներքին մեզ, որ նամակը չենք տպագրում:

«Արձագանքը, սրտի մի առանձին բերկրանքով է յիշում, որ Յովնանեան-Մարիամեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը պատասխանել է մեզ, և այնքան արդէն ուրախացել է, որ այդ առիթով նոյն իսկ մի առաջնորդող է գրել,—ի հարկէ, ըստ սովորականին դատարկ և լի տգեղ ակնարկներով: Հաստ դարմանալի կը լինէր, ճշմարիտ, եթէ մի հոգաբարձութիւն, որը զեկավարում է դպրոցը և պատասխանատու է նրա մասին, ոչինչ պատասխան չը գրէր, և խոստովանէր, որ իրարէ «Մշակի» յարձակումները արդար են և հիմնաւոր: Այդ պատճառով հոգաբարձութիւնը պէտք է գրէր, մանաւանդ որ նա ընկել է,—ի հարկէ տեսչի չնորոգում,—մի այնպիսի մոլորութեան մէջ, որ ասում է, թէ Յովնանեան դպրոցի երկրորդ զատարանի աշակերտուհին ուղղակի մասնում է (?!) զիմնադրայի երրորդ դաստիարակում: Որպիսի ինքնախաբէութիւն, որպիսի մոլորութիւն... Սակայն թողնենք այդ խաղերը: Այլ «Արձագանքի» անվերջ յօդուածները, ոչ տեսուչ վարդապետի վկայութիւնները, ոչ հոգաբարձութեան չի պաշտօնէ: զրոծ պատասխանները, ոչ չլինում գովասանքները մեզ մի րօպէ, մի վայրկեան անգամ չեն կանգնեցնի. մենք կը շարունակենք մեր քննադատութիւնը, և կը համենք մեր նպատակին: Իսկ ինչ վերաբերում է այն իրարանցումին, չը տեսնուած աղմուկին, սրտի տրոփումներին և շշուկներին, որ տիրում է Հայաստանեայց եղբայրների շրջանում, և որը զարմանք է ազդում միա-միտներին,—մեզ համար բոլորովին պարզ է, և հասկանալի,—զգում են, որ «Երկրային հանգստութեան» րօպէները անցնում են և պատրաստ դառնում դպրոցը կարող է իւրայիններէ՝ ձեռքից դուրս գալ: Եւ ահա սկսել են լալ, ողբալ և աղմուկ հանել:

Պարիզի բժշկական համալսարանի չորրորդ կուրսի մի տաճկաստանցի ուսանող խնդրում է մեզ տպագրել հետեւեալը. «Խոնարհաբար կը խնդրեմ մեր բարեսիրտ ազգայիններէն մէկին որ բարեհաճի ինձ օգնել մինչև երկու տարի, այն պայմանով որ բժիշկ լինելէ յետոյ՝ պարբերաբար վճարելով վերադարձնեմ իմ բոլոր պարտքը»: Դրա հետ միասին ուսանող ուղարկել է մեզ իր հասցէն, որ հարկաւոր դէպքում յայտնենք իրան օգնել ցանկացողներին:

Փետրվարի 24-ին «Երուսաղէմ» Ներկայացումով վերջացան թիֆլիսի հայոց թատրոնի ներկայացումները: Յանկալի է, որ թատրոնի այս տարվայ ղեկավարները ծանօթացնեն հասարակութեան, թէ ինչքան ծախս եղաւ այս տարվայ թատրոնի վրա, և ինչ յոյս կարելի է ունենալ եկող տարվայ անգոյնի մասին:

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեց «Կարս քաղաք» վերնագրով մի գիրք, որի հեղինակն է Կարս և Կարսի մարզի միջին շրջանի հայոց քաղաքի անցնալ և ներկայ պատմութիւնը ու վիճակը: Գիրքը բաւական հետաքրքիր տեղեկութիւններ է հաղորդում Կարսի մասին և կարող է լաւ տեղեկատու լինել: Գրին է 60 կ. տպւոյ մաքուր և և գեղեցիկ: Գիրքը նուիրված է «Յարութիւն ազալ Յովնանեաններին», որի պատկերն էլ տպված է գրքի մէջ:

Մեզ հաղորդում են մի տարօրինակ նորութիւն, —մի քանի պոետի ջրում ձուկ որսացողներ, տեսնելով որ Յովնանեան դպրոցի հոգաբարձական պատգամաւորների ընտրութիւնը ցանկալի վիճակի հոգեւոր, փորձու են քանզի տալ եղած ընտրութիւնները: Որպիսի երազ... Այդ ընտրութիւնը, ինչպէս և ուրիշ շատ ծխական դպրոցների ընտրութիւնները, նշանակել է Ռուսական կայսրութեան Գանձաւարի, համաձայն կաթոլիկ

կոսակաւ հրամանի: Երբ կայ կաթոլիկոսական հրաման, այնպէս ուրիշ որ և է մոթ պատճառաբանութիւն չը պէտք է լինի: Եւ ահա բարձրագոյն իշխանութեան հրամանի համաձայն, նորոգել չէր հաստատված) նշանակել է ընտրութիւն, որը երկու եկեղեցիներում, այն է վանքի և Մոզնու եկեղեցիներում կատարվել է օրինաւոր կերպով, մասնակցութեամբ օրինական թւի ծխականների: Մի որ և է ընտրութիւն քանզի համար պէտք է օրինակաւ պատճառ լինի: Ապա թէ ոչ, այս ինչ ազգակալութիւն, այս ինչ յանգստութիւն է,—այսինքն մասնակցում են ընտրութեանը, ամեն ճիգ և ջանք թափում, որ տանեն, բայց հէնց որ տեսնում են, հէնց որ ջարդվում են, իսկոյն սկսում են ծուռ ու մուռ ճանապարհներով համոզել միամիտներին, որ կարելի է զանազան շինծու, դատարկ պատճառներ հնարել և ընտրութիւնը քանզի: Բայց իրոք: Այդ երբէք չի աշխդի ձեզ, և եթէ աշխդի էլ, ոչինչ չէր շահիլ. եթէ մինչև անգամ ոչ թէ երկու, այլ տասն անգամ ընտրութիւն նշանակվի, էլի կը տեսնաք:

Մեր խմբագրութեան մէջ ստացվեցին հետեւեալ գրքերը: 1) «Առանց Դաւանանքի», վէպ Հինրիկ Սեփիւրիի, թարգմանութիւն Տ. Յովհաննիսեանի և Ն. Թադեւոսեանի: Սեփիւրիի այս գեղեցիկ և յայտնի վէպը մաս մաս տպւում էր «Մուրճ» ամսագրում և այժմ արտատպւած է և հրատարակված իբրև առանձին գիրք: Թարգմանութեան լեզուն բաւական սառն է և աշխդած տարբերակներ լի անթիւ տպագրական սխալներով: Գրին է 1 ր. 25 կ. 2) «Մի քանի օգտակար խորհրդածութիւններ», աշխատութիւն Լ. Փիրբերդադեանի, տպված է Բագրի «Վրո» տպարանում, գրին է 20 կ.: Դա ոտա-նաւորների մի ժողովածու է, որ խօսում է աշխարհի ունայնութեան, անպարզութեան և նախկին նահապետական կեանքի լաւութեան մասին: Մի քանի մտքեր և կարծիքներ վատ չեն, բայց, տարբարաբար, ոտանաւորները աշխդած չեն:

Մեզ խնդրում են տպագրել հետեւեալը. «Ռուսաց օպերաների արտիստն էի տ. Թումանեան և արտասահմանեան պիանիստ Բոգնեբեք շատ շուտով կը գան Թիֆլիս և կը տան իրանց առաջին կօնցերաը»:

Վաղը, գեկտեմբերի 27-ին, կայանալու է կովկասեան Գիտաբանական ընկերութեան տարեկաւ ընդհանուր ժողովը: Ժողովի ժամանակ պէտք է կարդացվեն մի քանի գեկուցումներ: Սկիզբն է ցերեկվայ ժամը 1-ին:

Երեւանի, փետրվարի 17-ին, «Կառնի» լրագրի թղթակիցը գրում է հետեւեալը. «Միջնորդել են ուր հարկն է երեսնում առեւտրական բանկ հիմնելու մասին: Երեսնի վաճառականները յոյս ունեն, որ իրանց բոլորին միասին կարելի է պարտքով փող տալ ոչ անելի քան 950 հազար րուբլի,—500 հազար հայ վաճառականներին և 450 հազար մասնագէտներին: Գումարը մեծ չէ, իսկ վաճառականները շատ են, թէպէտ և խոշոր գրամատեղեր չը կան: Կազմեմնայա պալատային տեղեկութիւնների համաձայն, 1892 թւին ամբողջ Երեսնի նահանգում առեւտրական և արդիւնաբերական գոյութեամբներ են վերջված 5538. Դրանց թւում 1-ին զիլիպիի վկայականներ միայն 7 հատ էին: Եթէ ուշադրութեան առնենք այն հանգամանքը, որ այդ եօթը առաջին զիլիպիի վկայական ունեցող վաճառականների մեծ մասը եկւորներն են, այն ժամանակ պարզ կը լինի, որ Երեսնի առեւտրը գտնվում է բացառապէս մանր զրամատեղերի ձեռքում: Տեղական առեւտրի հետ ծանօթ մարդիկ պնդում են, որ առեւտրական բանկ բացվելուց յետոյ, մեր քաղաքային կեանքի խրոնիկան կը հարստանայ յաճախակի կրկնող մեծանկութիւններով, մի հանգամանք, որ բոլորովին անծանօթ էր Երեսնին: Հեշտ կրեդիտ ունենալու հնարաւորութիւնը աննկատելի կերպով կը ստիպի նրանց ձեռք բերել աւելի ապրանք, քան թէ կարող են ծախել Երեսնեան նահանգում,—և կը սկսվեն անանկութիւնները»:

Ղ.Ա.Ս.Ս.Ս. մեզ գրում են. «Ամսի 15-ին, այստեղի վանք կոչված եկեղեցում մի տաճիկ ընդունաց լուսաւորչականութիւն: Մկրտութեան խորհուրդ կատարելու համար, հոգեւոր կառավարու-

թիւնը նշանակել էր Խորէն քահանայ Ղորգանեանին, բայց յիշեալ քահանայ վախենալով՝ մի գուցէ մկրտողի ազգականները մի որ և է չլաւ պատճառներ իրան՝ հրաժարվում է խորհուրդը կատարելուց, ուստի մկրտութեան խորհուրդը կատարեց Գեորգ քահանայ Մկրտումեանը»:

Ա.Ս.Ս.Ս.Ս. մեզ գրում են. «Յօդուած այստեղի թատրոնական բեմի ամսիս 13-ին պէտք է ներկայացնէին «Երեցեանի» Վիլյա հաշիւ չորս գործողութեամբ կոմիդիան և «Մադոյի կտակը» վոդվիլը: Մեր հասարակութիւնը շատ անգամ դժգոհութիւն էր յայտնում, որ միշտ ներկայացրած պիեսներ են կրկնվում և հասարակութեան թատրոն չը յաճախելու գլխաւոր պատճառներից մինն էլ այդ է. հէնց այդ բանն ի նկատի ունենալով, սիրողները որոշեցին նոր բան ներկայացնել, որպէս զի կարողանան հասարակութիւնը գրաւել ղէպի թատրոնը: Մեծ էր սիրողների յոյսը: Նախ՝ ներկայացումն յետաձգվեց սաստիկ ձիւնի պատճառով և երկրորդ՝ հասարակութիւնը միանգամայն իրան յատուկ անտարբերութեամբ վերաբերվեց թատրոնին: Ներկայացումն կայացաւ ամսիս 17-ին և պէտք է խոստովանած, որ խողը ընդհանրապէս աշող անցաւ. ներկայ եղողները գոհութեամբ հեռացան: Պէտք է ասել, որ դերերը բաւական աշող կերպով էին բաժանված և իւրաքանչիւր դերակատար բարեխղճութեամբ կատարեց իր դերը: Ներկայացումից զուտ արդիւնք միայն մօտաւորապէս 92 րուբլի»:

Կ.Ա.Ղ.Ս.Ս.Ս. մեզ գրում են. «Փետրվարի 10-ին, հինգշաբթի օրը, Կարսից Կաղզուան եկող պատր, սաստիկ ձիւնի և քամու պատճառով, չը ստացվեց: Հետեւալ օրը տեղեկութիւն ստացվեց, որ պատան անհետացել է: Կաղզուան և այլ պաշտօնական մարդիկ գնացին պատրը որոնելու: Չորրորդ օրը գտան «Կոչտալիօնին» և նրա հետ եղող երեք ընկերներին ու պատրը: Կառապաններին մէկը մրսել է և, ինչպէս ասում են, մեռած պէտք է լինի այժմ: Չորս օր այդ մարդիկ մնացել էին ձիւնի տակ: «Պոչտալիօնը» պատմում է հետեւեալը. «Ամեն օր մինչև ճաշ եղանակը լաւ էր լինում և մենք մեր բնից դուրս էինք գալիս բաց երկնքի տակ, բայց ոչ զբի չէինք տեսնում՝ ձիւնի սաստկութեան պատճառով. վախենում էինք ճանապարհ բացանել, մտածելով թէ գուցէ մի տեղ ընկնենք և բոլորովին կորչենք: Որչափ մեծ էր մեր ուրախութիւնը, երբ ամեն րօպէ մահուան սպասելուց յետոյ՝ յանկարծ մարդիկ տեսանք, որոնք եկել էին մեզ ազատելու: Այժմ պատրի երթեկեկութիւնը դադարել է»:

ԱՐՏԱԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՐԻՍ ՇԻՖ

Ժընէվի համալսարանը տօնեց բնախօս Մորիս Շիֆի գիտնական գործունեութեան 50-ամեակը: Այս դար է անցել այն օրից, երբ Շիֆը Գեոտինգէնում պաշտօնանում էր դոկտորութեան դիսերտացիան՝ ներառելով համակարգութեան վերաբերելու: Այդ ժամանակից ի վեր նա իրան նուիրում է բնախօսութեան: Սա պատկանում է գիտնականների այն շարքին, որոնց ուսումնասիրութեան գլխաւոր առարկան ներառելով համակարգութեան խորհրդաւոր երեւոյթներն են. Կլօդ Բերնարդի, Վիլհելմի, Զարկույի, Բրօնի—Սեփիւրի և այլ գիտնականների հետ Շիֆը յիստուն երկար տարիների ընթացքում հարստացրել է բնախօսութեան ճիւղերը բազմաթիւ նոր գիտելով:

Մորիս Շիֆը ծնվել է հրէայ ծնողներից 1823 թւականին Մայնի վրա գտնվող Ֆրանկֆուրտ քաղաքում: Տասը տարեկան հասակում, մի անգամ, նա մտնում է կենդանաբանական թանգարանը. այնտեղ հետաքրքրվող և զննող մասնակի առաջ նոր աշխարհ է բացվում, և փորձիկ Մորիսը սկսում է ուսումնասիրել կենդանական աշխարհը գլխաւորապէս ոչ թէ գրքերի և նկարների օգնութեամբ, այլ նոյն իսկ կենդանիների վրա, երկար ժամերի ընթացքում դիտելով նրանց կենդանի, բարձր ու վարժ, այնպէս որ դեռ 12 տարեկան հասակում ապագայ գիտնականը գտնում է գորտերի մի նոր տեսակ:

Պատանու կրթութեան վրա մեծ ազդեցութիւն են թողնում Սպինոզան և հոգու մասին Պլատոնի գրած գրքեր ընթերցանութիւնը, որ և ստիպում է նրան պարապել հոգեբանութեանը: Բայց չուտով

նա նկատում է, որ հոգեբանական բազմաթիւ երեւոյթներն բաւարար գոհացում չէ կարող տալ Պլատոնի գրքեր, հարկաւոր էր մի ուրիշ աղբիւր, և ուսումնասէր պատանին իր ծարաւը յաղեցնելու համար, դիմում է բնախօսութեան—Գեոտինգէնում, 1843 թւականին, նա վերջացնում է բժշկական ուսումը:

Իր ծննդավայրը վերադառնալով, Շիֆը պարապում է բժշկական արհեստով: Նա գգում է այն պատասխանատուութիւնը, որ ծանրանում է բժշկի վրա, և դրա համար նա աշխատում է աւելի կատարելագործվել բժշկական գիտութիւնների մէջ: Այդ ժամանակից ի վեր նա կազմում է իր մօտ բնախօսական լաբորատորիա և վերապատում է ուսանել, ինքնուրոյն ուսանել. բայց այդ նոր ուսումը զարմացնում և հեռացնում է գիտնական բժշկից իր հիւանդներին, որոնք ասում են. «Կիմենք այնպիսի մէկին, որը բոլորն ուսումնասիրել և վերջացրել է»:

Բնախօսութեան ուսումնասիրութիւնը բժիշկ Շիֆին տանում է դէպի անմեատական կազմախօսութիւնը, տառնց որի անհնարին է այժմ խորունկ և գիտակցաւոր ուսումնասիրել թէ բնախօսութիւնը և թէ մարդու կազմախօսութիւնը: Նա այդ գիտութեան մէջ այնքան է յայտնի դառնում, որ 1856 թւականին Բէրնից նրան հրաւիրում են համաժողովական կազմախօսութեան պրօֆէսորի պաշտօնը ստանձնելու:

Բէրնում (Շվեյցարիա) դասախօսելով համաժողովական կազմախօսութիւնը, երիտասարդ պրօֆէսորը շարունակում է բնախօսութեան ուսումնասիրութիւնը: 1862 թւականին նա թողնում է Բէրնը և Ֆլորենցիայի համալսարանում սկսում է դասեր տալ բնախօսութիւնից: Վերջապէս, երբ Ժընէվում հիմնվում է 1867 թ. բժշկական ձեռնարան, Շիֆին հրաւիրում են իբրև բնախօսութեան պրօֆէսոր և բնախօսական լաբորատորիայի կառավարիչ:

Յիշեց գիտնական բնախօսի արած կարեւոր գիւտերը: Ինչպէս վերև ասեցինք, Շիֆը գլխաւորապէս աշխատել է ներառելով համակարգութեան վրա. զանազան փորձեր է արել անօթաշար ներարդերի վրա, որոնցից անօթ լայնացնող ներարդերի գիւտը սրան է պատկանում. ուսումնասիրել է թափառական, երկճիւղ, և այլ ներարդերի գրգռումը: Բացի ներարդերից Շիֆն աշխատել է մարսողութեան մասին. փորձերով ապացուցել է գեղձերի ազդեցութիւնը մարսողութեան գործում. առանձին ուշադրութիւն է դարձրել փայծաղի՝ այդ խորհրդաւոր գեղձի գործունեութեան վրա, և այն և այն: Բոլոր այս աշխատութիւնները նորեւր լոյս են տեսել առանձին գրքերով՝ «Recueil des mémoires physiologiques de Maurice Schiff», որոնց հրատարակութեան մասնակցել են աշխարհի բոլոր յայտնի բնախօսները:

Գիտնական զբաղմունքները չեն արդեւ Շիֆին պարապելու և հասարակական խնդիրներով: Նա չէ նմանում այն գիտնականներին, որոնք իրանց ինքնին մտած, բացի իրանց մասնագիտութիւնից ոչ մի այլ բանով չեն հետաքրքրվում, խնդրութիւն են համարում ուշադրութիւն դարձնել իրանց շուրջը կատարվող երեւոյթներին:

Գեո. Խտալայում Շիֆը Գարիբալդու դրօշակի տակ մարտնչում էր այդ երկրի անկախութեան համար, և զրա համար դատապարտված է եղել մահվան:

Մինչև այժմ «Ինքնդոմիլից» նա ձեռք չէ բաշել. 71 տարեկան ծերունին յաճախ ողորդում է երիտասարդութիւնը՝ իր խելացի խօսքերով և խրատներով:

Ժընեվ.

Ք. Օ.

ԷԲՐՈՒՄԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ՎԵՃԱԿԸ

Կ. Պլօրից, փետրվարի 2-ից, Մարտիլի «Sema-phore» լրագրին գրում են հետեւեալը:

Էրզրումի մէջ մոմներն է վեր տրող սոսկալի սովին բուն պատճառը հակկոտած է այժմ: Պարզապէս հայ գիւղացիների գաղթելուն հետեւանքն եղած է այդ: Կը հաւաստեն թէ վերջին 10 ամիսներին մէջ միայն 7000 հայ գիւղացիներ իրենց երկրի թողլով գնացել ապաստաններ են հարկան երկրներ: Խնուսի հաջաջատ նահանգը որ Հայաստանի շտեմարանը կը համարուէր, անցած տարի չէ սերմանուած: Այս նահանգ և ուրիշ շատեր բոլորովին անապատ դարձել են այժմ և քիւրդերն ալ գողնալու բան չեն գտներ:

Այս բոլոր չարիքների իրական պատճառը քրեական յափառականությունն է:

ՈՒՆԳԱՐԻԱ

Լուսավորչու կոչում ունեցողական պարամունտի անդամ Գեղիկի անունով մի երկար նամակ է ուղարկել, որի մէջ նա յայտնում է իր զայրոյթը այն դիմադրութեան առիթով, որ ցայց են տալի անկանխելի կուսակցութեան բազմաթիւ անդամները դէպի եկեղեցական-քաղաքական օրէնքները այն հիման վրա, որ այդ օրէնքների նախաձեռնողը կառավարութիւնն է: Կառավարութեանը չէ օգնում նա, ով ձայն է տալիս յօգուտ այդ օրէնքների,—ասում է 92-ամեայ ունեցողական ազգասէրը,—այլ Ունեցողային և առաջադիմութեան գործին: Ներքին քաղաքականութեան հարցերում չէ կարելի առաջադնէլ համոզմունքները զոհել դիմադրութեան սկզբունքի համար: Գիւմարտութեան գործը դրանից չի շահւիլ, իսկ երկրորդ կարող է զրկվել նշանաւոր և փրկարար ընթերցման: Ներկայ դէպքում այն հարցը, թէ որոնքից է դուրս եկել այդ ընթերցման միջոցը, պէտք է տեղի տայ երկրի բարօրութեան վերաբերեալ հանգամանքներին:

Ներկայումս ընկառնադուր վիճարանութեան և քննութեան առարկայ է քաղաքացիական ամուսնութեան օրէնքը, և ազատութեան ու առաջադիմութեան գործի համար կուղ չին զինուորի ձայնին մեծ նշանակութիւն է տալի ունեցողական մասնուր:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

—Գերմանական կառավարութիւնը, «Memorial Diplomatique» լրագրի խոսքերով, մտադրութիւն ունի կօնֆերենցիա հրաւիրել՝ անարխիստների դէմ միջոցներ մշակելու նպատակով: Անդրկական կառավարութիւնը, չը նայելով որ շատ էլ չէ ցանկանում այդ բանը, բայց եթէ եւրօպական պետութիւնները կը միանան Գերմանիայի կարծիքին, Գաղտնիքի միջնորդութիւնը չի հակառակվի և կը համաձայնվի կօնֆերենցիա դուրսբերել:

—Բերլինից հեռագրում են, որ կոմս Կապրիվի յօգուտ ռուս-գերմանական առևտրական դաշնագրի արտասանած ճառը պարլամենտում մեծ ապաւորութիւն է գործել: Կալուածատէրերի այն խօսքերին, թէ Ռուսաստանի հետ կապած առևտրական դաշնագիրը հակասում է երեքսկետան դաշնակցութեանը, Կապրիվի բացարձակապէս պատասխանեց, որ, ընդհակառակն, աւստրո-ունգարական և իտալական կառավարութիւնները յայտնեցին իրանց զօհոնակութիւնը առևտրական դաշնագրի աջող վախճանի համար:

—Լրագիրները հաղորդում են, որ Գաղտնիք յոգնել է և առաջին միջնորդի պաշտօնից հրաժարվելով, կամենում է պատգամաւորի կոչումն էլ թողնել: Գաղտնիքի կարծիքով, միջնորդ լինելու անընդունակ մարդը պատգամաւոր լինելու էլ անընդունակ կը լինի:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԵՐԼԻՆ, 23 փետրվարի: Պատգամաւորների յանձնաժողովում Տիւրման բացառից, որ դաշնագրի երկարատևութեան պատճառը Գերմանիայի վտանգութիւնն է, որ ունի դէպի Ռուսաստանը: Յանձնաժողովի նիստերը կաւարտվին վաղը: Հինգ-շաբթի պատգամաւորների ժողովը կը սկսի երկրորդ ընթերցումը: Չարիքային արգել են Կապրիվի տարածաշնորհները պրոտական ֆինանսների միջնորդ Միկելի հետ: Կնկնվում է Միկելի հրաժարականի բուրդ:

ՎԻԵՆԱ, 23 փետրվարի: Գիւղատնտեսական յանձնաժողովները վիեննայում և Բուդա-Պէշտում հաւանութիւն տուին այսօր Ռուսաստանի հետ ժամանակաւորապէս առևտրական յարաբերութիւններ հաստատելու վերաբերեալ օրինադրին: Օրինադիրը կը ընկնի այս շաբաթ պատգամաւորների երկու ժողովներում:

ՊԵՏԵՐԲԱՐԴ, 24 փետրվարի: Ոստիկանութեան ղեկարարամէտը յայտարարում է, որ Բրադիլան, մինչև որ նոր կարգադրութիւն կը լինի, արգելել է ռուս էմիգրանտների մուտքը քաղաքական հոգի վրա: Պետական խորհուրդը հաւանութիւն տուեց բանալ Մոսկվայում արդիւնաբերական ընթացական հիմն դասարանեան դպրոցը: Ժողովրդական լուսաւորութեան միջնորդութիւնը ձեռակերտ աշխատանք է մտցնում հանրակրթական բոլոր դպրոցներում:

ԼՕՆԻՍ, 24 փետրվարի: Գաղտնիք, երէկ կուրից օտով վերադառնալով մրսեց և պառկեց անկողնում: Կալուածային հաղորդում են, որ մի քանի շաբաթից յետոյ կը սկսվի աֆգանական սահմանների որոշումը՝ համաձայն Գիւրանի հետ կապած դաշնագրի:

ԿԱՆՆ, 24 փետրվարի: Այստեղ ժամանեց «Britania» նաւով Ռէլսի պրինցը:

ԲԵՐԼԻՆ, 24 փետրվարի: Բազմաթիւ ժողովը Բոտենբուրգում, ի նկատի ունենալով ռուսաց դաշնագրի կործանիչ հետեանքները երկրագործների և արհեստաւորների համար, խնդրում է կոմս Ալեքսիսին ձայն տալ դաշնագրի դէմ: Զաղաքային և գիւղական ընտրողների մեծամասնութիւնը Շվեյթի-նում միաձայն կարծիք յայտնեց դաշնագրի դէմ, որպէս վտանգարկի երկրագործների, արհեստաւորների և մանր առևտրականների համար: «Պոզնանի Օրագիրը» հաղորդում է, որ լեհերի մեծամասնութիւնը դաշնագրի դէմ կը լինի: Մամուլի և հասարակութեան մէջ դաշնագրի հակառակորդները և կողմակիցները ամեն ճիշդ են թափում վերջին կուրի համար: Լրագիրները արտասուցում են ֆօն-Շերցերի հեգնական առաջադրութիւնը կառավարութեանը՝ արձակել զորքը և քանդել ամրոցները, դաշնագրի համար ձայներ որոտուլ նպատակով:

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ԲԱԼԱՆԹԱՐ Հրատարակիչ՝ Մ. ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՍԱԼԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

շաբաթ, փետրվարի 26-ին,

809-ՈՒՑ ԶՐԻ ՃԱՇԱՐԱՆԻ

կը կայանայ

ՊԱՐԵՐԵԿՈՑՐ

Կ Օ Ն Ց Է Ր Տ Ո Վ

Բարեհաճ մասնակցութեամբ օր. օր. Պապայանի և Բաբայանի և պ. պ. վասիլի-վի և Շալեապիլի:

Տոմարները 3, 2 և 1 բուրլ արժողութեամբ կարելի է ստանալ «Թիֆլիսի ժողովարանի» շէշ-ցարից և երեկոյթի օրը դաշինքի մուտքի մօտ:

Սկիզբը 8 1/2 ժամին:

Պարոններին խնդրում են լինել՝ զինուորականներին—համազգեստներով և ոչ-զինուորականներին—ֆրակներով:

1—1

ԶԳՈՒՇԱՅԷԻ ԿԵԼԾՈՒՄՆԵՐԻՑ ԵՒ ՆՄԱՆՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս Ա Պ Օ Ն

պ ր օ Վ ի զ օ ր

Ա. Մ. Օ Ս Տ Ր Ո Ւ Մ Օ Վ Ի

Կատարելապէս օչնչացնում է գրչի թե փր, նպատակ է մաղերի կանոնաւոր աճմանը և իսկապէս դադարեցնում է նրանց թափվելը:

Իւրաքանչիւր կտորի դինը 30 կօպ: Երկու կտորանոցի դինը 50 կօպ:

Կեղծումներից խուսափելու համար պահանջեց իսկական սպան, որը արդի վրա կառավարութիւնից հաստատված մարկա ունի № 3374:

Մշակում է ամեն տեղ: Պահեստ, Մօսկվա, Լեպին փող. սեփական ստան:

(№ 23) (շ.) 1—20

Ձանազան տեղերից դիմում են մեզ՝ պահանջելով մեր հեղինակութիւնը «ԿՈՂՈՏՎԱԾ ԵԿԵԼԵՑԻ» վէպից:

Սրանով յայտնում ենք, որ այդ վէպը վաղուց արդէն բոլորովին սպանված է և այլ ևս չէ վաճառվում ոչ մեզ մօտ և ոչ մի օր և է գրավաճառանոցում:

(№ 20) 2—2

ԼՈՒՄԱՑ

50 ԲՈՒՖԼԻ և աւելի ՊԱՐԳԵՒԻ

Կը ստանայ նա, ով անյապաղ կը տայ ամենաճիշդ տեղեկութիւններ Բուդոյթ Պետրովիչ ԿԱՌՆՅԻ բնակութեան վերջին տեղի մասին, կամ ով կը տայ նրա մահվան ապացոյցը:

Բուդոյթ Կառլ Բրիչ 1867 թ. աւաւ-նը արդում էր Լեհական Թագաւորութեան մէջ, իսկ 1879 թ. ին նա արդում էր Կովկասում:

Նամակները պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցեով:

Фабрика В. Кауца, Варшава, Эриванская № 5. 3—3 (շ.)

ՇՎԷԻԱԿԱՆ ՄԱԳԱԶԻՆՈՒՄ

Միջայեւան փողոցի վրա, № 99, ստացված են՝ պարտիզային, ծաղիկ և խոտի ՍԵՐՄԵՐ, թարմ շվեդական՝ շոգիով եփած վարսակի ալիւր և կրուպա: Շատ օգտակար է գործածել առհասարակ, մանաւանդ հիւանդ, նիհար երեխաների համար: Այնտեղ էլ ստացված է ՊՐԻՄՈՒՍ նոր խոհանոցը, որը վառվում է կերօսինով, առանց պատրոյզի: Պրէյս-կուրանտները ձրի են արվում: (№ 20) (շ.) 3—10

Տիւէֆօն № 92.

Պահեստը կայարանի մօտ, Ավալեան փողոցի ծայրում:

ԿԵՐՈՍԻՆ ԳԵՐԱԶԱՆՑ ՅԱՏԿՈՒԹԵԱՆ

Այդ կերօսինը արվում է առանց օր և է մօրի և հոտի, որ ստացված է դուրայի դաշինքի լուսաւորութեամբ ձայնաւորների նիստերի օրերը: Այդ կերօսինը կայ Թիֆլիսում բացառապէս այն պահեստում, որ պատկանում է

„С В Э Т Э“ Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Պատրաստվում է նա առանձին պատուէրով ի. Գ. ԳՐԵԻԶԻ Բագուի կերօսինեան գործարանում, նրա գոյնը 1/2 մարկի է, արվում է առանց օր և է հոտի և մօրի և ունի կատարելապէս սպիտակ բոյ: 10 ժամ արվելու ընթացքում բոցը ընկնում է 00/0: Գինը մէկ պուդի համար 1 բուրլի է, առանց ուղարկելու, ուղարկելով արժէ 1 բ. 10 կօպէկ: Իւրաքանչիւր սպառող, ի հաստատութիւն այն բանի, որ ապրանքը ընկերութեան պահեստիցն է դուրս եկել, անձամբ ստանում է հաշիւը ընկերութեան կնիքով: Պատուէրները ընդունվում են ոչ պակաս 3 պուդից, տէլեֆօնով և քաղաքային պօստով և կը կատարվին հետեւեալ օրը: Կերօսինը ուղարկվում է բակէրով «СВЭТ» նախալին ընկերութեան բարձր յատկութեան կերօսին» վերնագրով: (№ 21) 2—10

Ի Ե Ա Բ Բ Օ Ն Ֆ Օ Ն Բ Բ Ե Ն Ն Է Ր

Յանձն է առնում ՀԱՇԻԱՊԱՀԱԿԱՆ, ԳՐԱՍԵՆԱԿԻ և ԱՌԵԻՏԻԱԿԱՆ ՄԱՏԱՆՆԵՐ պահելու գործը ամբողջ տարվայ ընթացքում, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն, հայերէն և ուրիշ լեզուներով, ստուգում է դանազան առևտրական և արդիւնաբերական հաստատութիւնների հաշիւները և մատենաները, քննում, փակում, բանում, և կազմում է առևտրակա մատենաները և կը կատարվին հետեւեալ օրը: ընդունում է առևտրական մատենաների զանազան թիւրիւնացութիւնների քննութիւնը և բացատրութիւնը:

Այն անձինք, որոնք չունեն հաշւապահներ, բայց ցանկանում են ունենալ կանոնաւոր հաշւապահութիւն, կարող են ունենալ ձեռք ՏԵՂԵ ԿՈՒԹԻՆՆԵՐ ԻՄԱՆՑ ԳՐՈՒՆԻ ԸՆԹԱՅԻ ՄԱՍԻՆ ԵՒ ԿԱՆՈՆԱՌՈՐ ՄԱՏԱՆՆԵՐ: Մատենաներ պահելու համար վերցվում է տարեկան 100 բուրլի և աւելի: Հասցեն Ելизаветинская, № 25, ոստիկանական վարչութեան վերին յարկում:

Ռսուցանում է:

Հ Ա Շ Ի Ա Պ Ա Հ Ո Ւ Թ Ի Ե Ե Ե Ա Ր Ա Գ Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ի Ե Ն

Վճար } Հաշւապահութեան ամբողջ կուրսի համար (2—3 ամիս) 40 ՐՈՒԲԼԻ
Արաքաղորդութեան տեսական կուրսի համար (2 ամիս) 50 ՐՈՒԲԼԻ
Պարապմունքներ լինում են ամեն օր, երկու ժամվայ ընթացքում: Առաջագէտ պարապմունքների համար ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐ ԲԵՂԱԿԱՆ ԳԱՐՅԻ ԳԵՐԻՔՈՐԻԿ և ուրիշ անձները: (№ 16) (շ) 3—100

Ն Ա Խ Ա Զ Գ Ո Ւ Շ Ո Ւ Թ Ի Ե Ն

Աչքի առաջ ունենալով, որ վերջին ժամանակներս չափազանց տարածվել է ԲՈՌՈՒԹԻ ՍԵՐՄԻ ԿԵԼԾԵԼԸ, մենք, որպէս մասնակիցներ Բուսասայի «Եկոնոմիզմ» յայտնի ֆիրմայի, խոնարհաբար խնդրում ենք մեզանից քննողներին ԶԳՈՒՇԱՅԷԱՆ այն արդիւններից, որոնք չեն կրում ֆիրմայի բանդերով և այն սերմերից, որոնք չեն զետեղված թիւից կարած տոպրակների մէջ և կըքած ֆիրմայի կնիքով:

(№ 22)

ԵԼԲ. ՄՆԱՅԱԿԱՆԱՆՆԵՐ 2—3

ԿԱԼԹԻ ԱՅԳԵՏԵՐԵՐԻ

Ն Ո Ր Կ Ա Զ Մ Ա Կ Ե Ր Պ Վ Ա Ծ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Յատուկ նպատակ ունենալով մատակարարել տեղական և ներքին Ռուսաստանի շուկաները բացառապէս կախէթի բնական գինիներով ընկերների այգիներից, սկսում է իր գործողութիւններն այս տարվայ փետրվարի 5-ից: Արտահանութիւն, մեծ քանակութեամբ և փոքր քանակութեամբ ծախելը կը կատարվի Թիֆլիս քաղաքում ընկերութեան պահեստներում և մագաղաններում, որ գրդտնվում են՝ 1-ն Միխայլովկայա փողոցի վրա, տուն Սիլիցկոյ. 2-րդ, Երանեան հրապարակի վրա, Թամաշիկի քարվանսարտ: (№ 13) 5—10

„ՂԱՅԹՄԱԶԱՆՑ ՄԻՔԷԼԸ“

Գ. ԲԱՆՆԱՅԵՐԻ

(№ 12) Գինն է 8 կ.: Մշակում է Կենտրոնական գրավաճառանոցում: 4—4

Նոյեմբերի 1-ից կը ստացվի ՊԱՏԵՐԻ ՍԻՍԵՄՈՎ, ՊԱՏՐԱՍՍՍԻ ԲՈՐՈՒՍԱՅԻ ԲՈՌՈՒԹԻ ՍՊԵՏԱԿ ՏԵՍԱԿԻ ՍԵՐՄԸ, որ արդէն յայտնի է ամբողջ Կովկասում և Պարսկաստանում իր յատկութիւններով և տուած առատ բերքով: Սերմը կը ստացվի ուղղակի յայտնի «Եկոնոմիստ» ֆիրմայից: Գնել ցանկացողները կարող են դիմել ԵԼԲ. ՄՆԱՅԱԿԱՆԱՆՆԵՐԻՆ, Բաթումում, Թիֆլիսում, Բազում: Նույնում Աղա-Մուսա Մահմեդովին:

Այս հասցեով. Бр. Мнацаканянцъ, Тифлисъ, կամ Баку, կամ Багумъ. (ե. շ.) 27—32

Մ Ե Ծ Վ Ա Զ Ա Ռ Ո Ւ Մ Ն

(Առանց սակարկութեան)

ՓԵՏՎԱՐԻ 1-ից ՄԻՆՁԵՒ ՄԱՐՏԻ 1-ը

Եղբ. Գուլասպօյների մաղաղխում և պահեստում, Գլորցօյայա փողոցի վրա, Կարուածական Բանկի տան մէջ և Սարաջիկի ու Մովիսնովի տան մէջ, ղրակում է:

Ձան ազան ապրանքներ Կանանց և երեխաների կատարի և յարդէ գլխարկներ 30 կօպէկից մինչև 1 բ., տղամարդկանց կատարի գլխարկներ 1 բ. 25 կօպէկից սկսած և աւելի թանգ, վուալներ 20 կօպէկով, կրուժիւններ, ժապաւէններ, ծաղիկներ, զգեստների և գլխարկների համար զուգար՝ արշինը 20 կօպէկով և աւելի թանգ անձրեակալներ, հովանոցներ և ձեռնոցներ 20 կօպէկից, ժերսէ 1 բուրլուց սկսած և աւելի թանգ: Եւ նոյնպէս մեծ ընտրութիւն մօղային և զայնտերէյնի ուրիշ ապրանքների էփան գնելով, որի մէջ պատուի հասարակութիւնը կը համոզվի այցելելով մեր վաճառումին: (№ 12) Զարգանքով ԵԼԲ. ԳՈՒԼԱՍՊՈՎՆԵՐ 12—30